

Nr 23.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vapenförordningen den 10 juni 1949 (nr 340), dels ock i ämnet väckt motion.

Genom en den 7 mars 1952 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 101, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden velat inhämta riksdagens yttrande över följande vid propositionen fogade förslag till

Förordning**om ändring i vapenförordningen den 10 juni 1949 (nr 340).**

Härigenom förordnas, att 5 § 1 mom., 7 §, 8 § 2 mom. samt 11, 17 och 41 §§ vapenförordningen den 10 juni 1949 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

5 §.

1 mom. Vill någon genom köp, byte, gåva eller annorledes förvärva skjutvapen; eller

vill någon, som genom arv eller testamente eller på grund av giftorätt förvärvar skjutvapen, innehava vapnet; eller

vill någon såsom lån eller eljest innehava annan tillhörigt skjutvapen,

har han att hos länsstyrelsen i det län, där han har sitt hemvist, söka tillstånd att innehava vapnet. Vad nu stadgats skall ock gälla, där annan än den som yrkesmässigt tillverkar skjutvapen själv vill förfär-diga sådant vapen.

(Föreslagen lydelse)

5 §.

1 mom. Vill någon genom köp, byte, gåva eller annorledes förvärva skjutvapen; eller

vill någon, som genom arv eller testamente eller på grund av giftorätt förvärvar skjutvapen, innehava vapnet; eller

vill någon såsom lån eller eljest innehava annan tillhörigt skjutvapen,

har han att hos länsstyrelsen i det län, där han har sitt hemvist, *eller, om han är bosatt utom Stockholm och ansökningen avser hagelgevär, hos polismyndigheten i den ort, där han har sitt hemvist*, söka tillstånd att innehava vapnet. Vad nu stadgats

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

skall ock gälla, där annan än den som yrkesmässigt tillverkar skjutvapen själv vill förfärdiga sådant vapen.

Ansökan beträffande — — — — — ägde rum.

Angående skyldighet — — — — — 19 §.

7 §.

7 §.

Ansökan om — — — — — sökanden innehar.

Är fråga — — — — — rörande vapnet.

Ansökningen ingives — — — — — till lappfogden.

Myndighet som mottagit ansökningen skall, där *fråga ej är om Stockholm*, insända *densamma* jämte eget yttrande till länsstyrelsen.

Myndighet som mottagit ansökningen skall, där *ej myndigheten själv har att pröva densamma*, insända *den* jämte eget yttrande till länsstyrelsen.

8 §.

8 §.

2 mom. Där länsstyrelsen i särskilt fall ej annat förordnar, vare tillstånd att innehava skjutvapen förfallet, såframt vapnet ej förvärvats inom sex månader från dagen för tillståndets meddelande.

Den som ej före utgången av tid som nu sagts förvärvat vapnet, skall sist inom en månad därefter skriftligen underrätta den *länsstyrelse* som meddelat tillståndet.

2 mom. Där länsstyrelsen *eller, om tillstånd meddelas av polismyndighet, denna myndighet* i särskilt fall ej annat förordnar, vare tillstånd att innehava skjutvapen förfallet, såframt vapnet ej förvärvats inom sex månader från dagen för tillståndets meddelande.

Den som ej före utgången av tid som nu sagts förvärvat vapnet, skall sist inom en månad därefter skriftligen underrätta den *myndighet*, som meddelat tillståndet.

11 §.

11 §.

Vill den som är berättigad att innehava skjutvapen vidtaga sådan förändring av vapnet, att det erhåller annan kaliber än vad i tillstånds- eller deklarationsbeviset angives, eller vidtaga annan väsentlig förändring i syfte att öka vapnets användbarhet för annat ändamål än det för vilket vapnet huvudsakligen är avsett, har han att söka tillstånd därtill hos

Vill den som är berättigad att innehava skjutvapen vidtaga sådan förändring av vapnet, att det erhåller annan kaliber än vad i tillstånds- eller deklarationsbeviset angives, eller vidtaga annan väsentlig förändring i syfte att öka vapnets användbarhet för annat ändamål än det för vilket vapnet huvudsakligen är avsett, har han att söka tillstånd därtill hos

(Nuvarande lydelse)

länsstyrelsen i det län, där han har sitt hemvist. Därvid skola bestämmelserna i 7, 8 och 10 §§ i tillämpliga delar gälla.

17 §.

Har ansökan om tillstånd att innehava vapen, som förvärvats genom arv eller testamente eller på grund av giftorätt, avslagits, skall vad i 15 och 16 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning, såframt sökanden ej sist inom tre månader från delfåendet av avslagsbeslutet eller inom den längre tid länsstyrelsen i särskilt fall bestämmer hos myndighet som i 7 § tredje stycket sägs eller hos den, som *myndigheten* bestämmer, styrker, att egendomen överlåtits till någon, som äger innehava densamma, eller gjorts varaktigt obrukbar.

41 §.

1 mom. Denna förordning — — — överordnade myndigheter.

(Föreslagen lydelse)

myndighet som i 5 § 1 mom. första stycket sägs. Därvid skola bestämmelserna i 7, 8 och 10 §§ i tillämpliga delar gälla.

17 §.

Har ansökan om tillstånd att innehava vapen, som förvärvats genom arv eller testamente eller på grund av giftorätt, avslagits, skall vad i 15 och 16 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning, såframt sökanden ej sist inom tre månader från delfåendet av avslagsbeslutet eller inom den längre tid länsstyrelsen eller, där *avslagsbeslutet meddelats av polismyndighet, denna myndighet* i särskilt fall bestämmer hos myndighet som i 7 § tredje stycket sägs eller hos den, som *sistnämnda myndighet* bestämmer, styrker, att egendomen överlåtits till någon, som äger innehava densamma, eller gjorts varaktigt obrukbar.

41 §.

2 mom. Utan hinder av vad i 8 § 1 mom. är stadgat må tillstånd att innehava skjutvapen beviljas den, som författningsenligt är skyldig anordna verkskydd, i den mån skjutvapen enligt gällande specialplan för verkskyddet erfordras för någon som är inskriven i verkskyddets ordnings- och bevakningstjänst. Tillstånd meddelas, efter polischefens och civilförsvarschefens hörande, av länsstyrelsen i det län, där den anläggning eller byggnad är belägen, för vilken verkskydd skall vara organiserat.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Vad i 12, 25, 26 och 36 §§ stadgas om sammanslutning som i 9 § sägs och medlem av sådan sammanslutning skall i tillämpliga delar gälla dels den som fått tillstånd enligt vad nu sagts dels ock den som är inskriven i verkskyddets ordnings- och bevakningstjänst med skyldighet enligt gällande specialplan för verkskyddet att vara utrustad med vapen. Tillstånd att förvärva ammunition för verkskyddsändamål meddelas av polismyndigheten i den ort där verkskyddet finnes eller, om verkskyddet finnes i Stockholm, av överståthållarämbetet. Vad i 25 § 2 mom. stadgas om överlåtelse av ammunition skall gälla jämväl annan överlåtelse därav för verkskyddsändamål än för övnings- eller tävlingsskjutning.

Vid tillstånd enligt detta mom. må knytas de ytterligare villkor för innehavet, som kunna finnas erforderliga.

2 mom. Vad i 5 § stadgas skall ej gälla beträffande överlåtelse eller upplåtelse till statens befattningshavare eller person tillhörande försvars-, civilförsvars- eller polisväsendet av sådant vapen, som vederbörande enligt utfärdade föreskrifter är skyldig att innehava för tjänsten, därest överlåtelsen eller upplåtelsen sker från kronan eller myndighet som i 1 mom. sägs, och ej heller å överlåtelse eller upplåtelse av vapen från kronan till sammanslutning, beträffande vilken Kungl. Maj:t förordnat därom, eller till den som för kronans räkning tillverkar krigsmateriel. I fall som nu nämnts äger ve-

3 mom. Vad i 5 § stadgas skall ej gälla beträffande överlåtelse eller upplåtelse till statens befattningshavare eller person tillhörande försvars-, civilförsvars- eller polisväsendet av sådant vapen, som vederbörande enligt utfärdade föreskrifter är skyldig att innehava för tjänsten, därest överlåtelsen eller upplåtelsen sker från kronan eller myndighet som i 1 mom. sägs, och icke heller beträffande upplåtelse för verkskyddsändamål till den som är inskriven i verkskyddets ordnings- och bevakningstjänst med skyldighet enligt gällande specialplan att vara utrustad med skjutvapen. Utan hinder

(Nuvarande lydelse)

derbörande vapeninnehavare jämväl utan tillstånd varom stadgas i 21 § från kronan eller myndighet som i 1 mom. sägs förvärva erforderlig ammunition till vapnet.

(Föreslagen lydelse)

av vad i 5 § föreskrives må vidare skjutvapen överlåtas eller upplåtas från kronan till sammanslutning, beträffande vilken Kungl. Maj:t förordnat därom, eller till den som för kronans räkning tillverkar krigsmateriel. I fall som avses i detta stycke äger vederbörande vapeninnehavare jämväl utan tillstånd varom stadgas i 21 § från kronan eller myndighet som i 1 mom. sägs förvärva erforderlig ammunition till vapnet.

Vill den — — — — — motsvarande tillämpning.

3 mom. Föreskrifterna i 11 och 14—18 §§ gälla ej innehav av vapen och ammunition som avses i 2 mom. första stycket.

4 mom. Föreskrifterna i 11 och 14—18 §§ gälla ej innehav av vapen och ammunition som avses i 3 mom. första stycket.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1952.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft en i anledning av densamma inom andra kammaren väckt motion, nr 517, av herr *Lundberg*.

I motionen hemställes,

»att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 101 måtte besluta:

1. att det i vapenförordningen klart utskrivs, att licensgivningen skall prövas endast med hänsyn till den sökandes lämplighet att inneha vapen ur demokratisk försvarssynpunkt och icke avse jakt, och att utskottet måtte vidtaga erforderliga ändringar i förordningen, för att detta klart skall angivas, eller också, därest förordningen även i fortsättningen avses omfatta jaktlagen.

2. att vapenförordningen av den 10 juni 1949 måtte upphävas».

Beträffande de i propositionen anförda skäl, för vilka redogörelse icke lämnas här nedan, får utskottet hänvisa till propositionen. I fråga om motionärens motivering hänvisas till motionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Prövning av frågor om tillstånd att inneha hagelgevär skall enligt propositionen överflyttas från länsstyrelserna till de lokala polismyndigheterna. Överståthållarämbetet skall dock såsom hittills handlägga sådana ärenden.

Vidare föreslås särskilda regler om tillstånd att förvärva och inneha vapen och ammunition för dem, som enligt civilförsvarsförfattningarna skola anordna verkskydd eller tjänstgöra inom verkskyddet.

Inledning.

1950 års besparingsutredning (f. d. statssekreteraren Tage Wärn), som tillkallades enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1950 för att verkställa översyn av statsutgifterna i syfte att åstadkomma besparingar, avgav den 14 november 1950 en promemoria angående möjligheter till begränsning av länsstyrelsernas arbetsuppgifter m. m. Under punkt 6 i promemorian behandlas frågor om åtgärder inom vapenförordningens område. Utredningen föreslog i denna del, att prövning av frågor om tillstånd att innehava hagelgevär överflyttas från länsstyrelserna till polismyndigheterna samt att länsstyrelsernas vapenregister slopas.

I skrivelse den 22 september 1951 påtalade civilförsvarsstyrelsen att företag, som på grund av civilförsvarslagen äro skyldiga anordna verkskydd, i många fall icke kunna få tillstånd enligt vapenförordningen att förvärva vapen och ammunition som erfordras för verkskyddets oundgängliga behov. Civilförsvarsstyrelsen hemställde om sådan ändring i vapenförordningen att detta möjliggjordes. Med anledning av skrivelsen upprättades inom inrikesdepartementet en promemoria, som utmynnar i förslag till ändring i förordningen i angivet syfte.

Båda promemoriorna ha remissbehandlats.

Tillstånd att innehava hagelgevär m.m.

Efter en redogörelse för gällande bestämmelser, besparingsutredningens förslag och däröver avgivna yttranden anför *föredragande departementschefen, statsrådet Hedlund*, följande:

»Vapenförordningens huvudsyfte är att hindra missbruk av skjutvapen. Förordningen stadgar därför att innehav av sådant vapen principiellt förutsätter tillstånd av offentlig myndighet. Prövningen är individuell och göres av länsstyrelsen i det län där sökanden är bosatt. Som regel skall yttrande avgivas av polismyndigheten i hans hemort. Även överståthållarämbetet, vars beslut enligt förordningen kan fattas utan hörande av underordnad polismyndighet, inhämtar vanligen yttrande från sådan myndighet. Enligt av Kungl. Maj:t den 25 november 1949 fastställda föreskrifter och anvisningar rörande tillämpningen av vapenförordningen gäller såsom allmän

regel, att prövningen bör ske efter strängare principer i fråga om särskilt farliga vapen såsom jaktstudsare, pistoler och revolverar än beträffande mindre farliga vapen exempelvis hagelgevär.

1950 års besparingsutredning har i en promemoria tagit upp frågan om möjligheterna att i arbetsbesparande syfte begränsa länsstyrelsernas arbetsuppgifter och har därvid bl. a. gått in på länsstyrelsernas åligganden enligt vapenförordningen. Utredningen ifrågasätter om icke tillståndssystemet såvitt angår hagelgevär utan eftersättande av rimliga säkerhetskrav skulle kunna bytas ut mot ett förbudssystem. Detta skulle innebära att sådant gevär skulle få förvärfvas och innehavas utan särskilda formaliteter av var och en som icke genom särskilt beslut befunnits icke kunna anförtros att innehava hagelgevär. Om det ur säkerhetssynpunkt skulle anses omöjligt att gå denna väg, förordar utredningen att prövningen av frågor om tillstånd att innehava hagelgevär överlämnas till de lokala polismyndigheterna.

Ingen av remissinstanserna förordar förbudssystemet. Det övervägande flertalet ansluter sig däremot till den ifrågasatta decentraliseringen.

Ärendena om tillstånd att innehava hagelgevär medföra givetvis en viss arbetsbelastning för länsstyrelserna. Ett förbudssystem skulle därför säkerligen innebära någon minskning i arbetsbördan. Det kan emellertid befaras att ett sådant system icke skulle vara effektivt nog. Det måste beaktas, att ett hagelgevär ingalunda är ett riskfritt vapen utan kan vara farligt i en olämplig persons hand. Härtill kommer att ett förbud måste grundas på väl ådagalagda tillräckliga skäl. Mången gång torde det vara svårt att meddela förbud utan att vederbörande visat sig verkligen missbruka skjutvapen, men då är skada redan skedd. Vid en individuell prövning före förvärfv av vapen kan däremot sökandens kvalifikationer prövas allsidigt. Jag kan därför av säkerhetsskäl icke godtaga ett förbudssystem utan anser den nuvarande ordningen med tillstånd vara att föredraga.

Nyss påpekades att de lokala polismyndigheterna regelmässigt yttra sig i frågor om tillstånd att innehava skjutvapen. Utredningen har framhållit, att polismyndigheterna erfarenhetsmässigt äro mer restriktiva i sin syn på tillståndsfrågorna än länsstyrelserna. Detta uttalande har lämnats obestriff av hörda myndigheter och organisationer. Ur säkerhetssynpunkt torde det därför ej vara betänkligt att överflytta dessa ärenden till polisen. Även en annan omständighet måste emellertid beaktas. Under remissbehandlingen har från flera håll framhållits värdet av enhetliga linjer vid tillståndsprövningen. Det har befarats, att praxis kan bli olika hos det stora antal myndigheter som efter en decentralisering skulle ha att avgöra ärendena. Jag vill gentemot detta framhålla att jag anser vådorna härav betydligt överdrivna, enär de av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifterna och anvisningarna för tillämpningen av förordningen givetvis skola följas av polismyndigheterna. Redan detta borgar för en viss enhetlighet vid bedömandet. Länsstyrelserna höra också särskilt vaka över att polismyndigheterna

tillämpa bestämmelserna på ett riktigt sätt. Vissa möjligheter finnas att tillrättalägga felaktig tillämpning vid avgörandet av besvär över avslagsbeslut. Besvärsrätt över polismyndighets beslut i vapenärende föreligger nämligen enligt 40 § vapenförordningen. Hinder möter givetvis icke för länsstyrelse att utfärda kompletterande anvisningar, om så skulle behövas.

De skäl som anförts mot den föreslagna decentraliseringen av ärenden om hagelgevär kunna sålunda icke anses bärande. En sådan decentralisering skulle däremot sannolikt innebära fördelen av en arbetsbesparing för länsstyrelserna, under det att polismyndigheternas arbetsbörda knappast skulle ökas. Polismyndigheterna skulle i stället för att avgiva yttrande besluta direkt. Ett beslut torde mången gång kunna avfattas skriftligt enklare än ett yttrande till en överordnad myndighet. En av förutsättningarna för att en verklig arbetsbesparing hos länsstyrelserna skall vinnas är emellertid att hagelgevären framdeles icke redovisas i länsstyrelsernas vapenregister. Detta torde knappast heller vara nödvändigt, då för dessa vapen en anteckning i polisens vapenregister får anses tillräcklig. Bestämmelser här om torde få meddelas i administrativ ordning.

Besparingsutredningen har icke ifrågasatt att en särbestämmelse skulle meddelas för Stockholm. Enligt min mening finnes det dock skäl därtill. Såsom jag nyss berörde har polismyndigheten i Stockholm icke beslutanderätt i fråga om tillstånd att förvärva ammunition. I motsats till polismyndigheterna ute i landet för vidare polisen i Stockholm icke något vapenregister. Skulle tillståndsprövningen beträffande hagelgevär överflyttas från överståthållarämbetet till polisen måste frågan om skyldighet för polismyndigheten att föra register över vapenärenden övervägas. Ett särskilt vapenregister skulle säkerligen bli nödvändigt, om icke polismyndigheten ålades att sända uppgifter till överståthållarämbetets register. I så fall skulle emellertid vinsten ur arbetsbesparingssynpunkt för ämbetets del minskas. Det är också av betydelse att överståthållarämbetet nu enligt uppgift remitterar vapenärenden till polisens distriktsavdelningar; skulle hagelgevärsärenden flyttas från ämbetet torde de böra övertagas av poliskammaren, vilket skulle medföra en arbetsbelastning för poliskammaren som icke är önskvärd. Jag anser på dessa skäl, att överståthållarämbetet såsom hittills bör handlägga ärenden om tillstånd att innehava hagelgevär.

I enlighet med det anförda förordas att 5 § vapenförordningen kompletteras med en föreskrift att tillstånd att innehava hagelgevär skall sökas hos polismyndigheten i sökandens hemort, såvida denna icke är Stockholm. I anslutning härtill torde polismyndigheterna böra få vissa befogenheter i övrigt beträffande hagelgevär. Tillstånd att ändra sådant vapen bör sålunda annorstädes än i Stockholm enligt 11 § givas av polismyndighet. Särskild tidsfrist enligt 17 § för att styrka att hagelgevär, som förvärvats genom arv eller på liknande sätt, överlåtits eller gjorts varaktigt obrukbart, bör kunna bestämmas av samma myndighet som avslagit ansökan om tillstånd att innehava vapnet. 7 § och 8 § böra jämväl jämkas.

Tillstånd att innehava skjutvapen kan f. n. jämlikt 14 § vapenförordningen återkallas av länsstyrelse om skäl därtill äro. I anvisningarna uttalas att, då indragning av rätten att inneha skjutvapen måste betecknas såsom en ganska ingripande åtgärd, det är av stor vikt att beslut därom föregås av en omsorgsfull och noggrann prövning och att utredningen i ärendet är så fullständig och tillförlitlig som möjligt. Då initiativet ofta torde komma från polismyndighet, bör enligt min mening avgörandet icke i något fall ligga hos sådan myndighet. Länsstyrelse bör således alltjämt ha beslutanderätten i dessa frågor även såvitt angår hagelgevär. Det förutsättes att polismyndighet, som till länsstyrelsen insänder en anmälan om att någon icke bör betros att inneha skjutvapen, samtidigt meddelar erforderliga uppgifter om vederbörandes innehav av hagelgevär.

Besparingsutredningen har vidare framhållit, att de lokala polismyndigheternas vapenregister äro tillräckliga, samt föreslagit slopande av länsstyrelsernas vapenregister. Även om detta skulle innebära en viss arbetsbesparing kan jag dock åtminstone för närvarande icke biträda detta förslag. Särskilt i orostider kunna länsregistren vara betydelsefulla. Därtill kommer att dessa register torde kunna hållas aktuella på ett smidigare sätt än de lokala registren.

De i detta avsnitt förordade författningsändringarna torde böra träda i kraft den 1 juli 1952.»

Verkskyddets vapen och ammunition.

Gällande bestämmelser.

Såsom framgår av det förut sagda bygger vapenförordningen på tillståndsgivning. Enligt 8 § 1 mom. må tillstånd att inneha skjutvapen meddelas endast för *enskild* person, som finnes vara i behov av vapnet och skäligen kan antagas ej komma att missbruka det. Även förvärv av ammunition kräver tillstånd. Jämlikt 41 § 2 mom. erfordras dock ej tillstånd bl. a. för överlåtelse eller upplåtelse till statens befattningshavare eller person tillhörande försvars-, civilförsvars- eller polisväsendet av vapen, som vederbörande enligt utfärdade föreskrifter är skyldig att inneha för tjänsten, därest överlåtelsen eller upplåtelsen sker från kronan eller statspolisintendenten, polischef, civilförsvarschef eller dem överordnade myndigheter. Vapeninnehavare äger i sådana fall också att utan tillstånd förvärva ammunition från kronan eller myndighet som nyss sagts.

Enligt 53 § civilförsvarslagen är ägare av anläggning eller byggnad, för vilken verkskydd skall vara organiserat, pliktig att bl. a. anskaffa, förvara och underhålla materiel, utrustning och andra förnödenheter, som erfordras för verkskyddets verksamhet. Verkskydd, som är en form för särskilt civilförsvar, skall i den mån det påkallas av bebyggelsens täthet eller eljest organiseras för byggnad eller anläggning, som väsentligen är avsedd för

annat än bostadsändamål (7 §). Skyldighet som nyss nämnts åligger nyttjanderättshavare i stället för ägare, om anläggningen eller byggnaden i sin helhet är upplåten till annan för minst två år. Länsstyrelsen kan dock meddela särbestämmelser (54 §).

Skjutvapen och ammunition, som erfordras för verkskyddets verksamhet, hör uppenbarligen till den utrustning, som skall anskaffas av den som är skyldig anordna verkskydd.

Remissyttranden.

Över civilförsvarsstyrelsens skrivelse och promemorian ha yttranden inhämtats från tjänstförrättande chefen för försvarsstaben, statspolisintendenten, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Kopparbergs, Västernorrlands och Norrbottens län.

I remissvaren har behovet av författningsbestämmelser för det i promemorian angivna syftet allmänt understrukits och de där anförda synpunkterna på bestämmelsernas innehåll i huvudsak lämnats utan erinran.

Departementschefen.

I förevarande fråga anför *departementschefen*:

»Verkskyddet är en viktig gren av civilförsvaret. Dess ordnings- och bevakningstjänst kan icke undvaras i ett kritiskt läge. För att tjänstegrenens personal effektivt skall kunna fullgöra sina uppgifter, måste den i viss utsträckning utrustas med skjutvapen. Omfattningen därav regleras i organisationsplanerna och närmast i specialplanerna för respektive verkskydd. Uppskattningsvis behövs för ändamålet omkring 10 000 skjutvapen. Anskaffandet av denna materiel jämte ammunition åvilar enligt civilförsvarslagen den som svarar för verkskyddet i övrigt, således vanligen ägare till anläggning eller byggnad för vilken verkskydd skall finnas. Emellertid regleras rättigheten för annan än kronan att innehava skjutvapen och förvärva ammunition i vapenförordningen den 10 juni 1949. För innehav av skjutvapen fordras tillstånd av länsstyrelsen. Tillståndsprövningen avser såväl sökandens behov av vapen som hans personliga kvalifikationer.

I skrivelse den 22 september 1951 har civilförsvarsstyrelsen underställt Kungl. Maj:t frågan om de författningsmässiga möjligheterna att anskaffa vapen för verkskyddets behov och tillhandahålla dem åt verkskyddspersonalen. Av vad styrelsen härvid anfört framgår, att vapenförordningens regler hindra sådan anskaffning och upplåtelse av vapen i enlighet med vad som förutsattes i planerna. Ägare till anläggningar och byggnader, för vilka verkskydd skall vara organiserat, äro ofta aktiebolag eller ekonomiska föreningar. Tillstånd att innehava skjutvapen kan i princip meddelas endast enskild person, i det att undantag endast gäller för skytteföreningar, centralförbundet för befälsutbildning och vissa liknande i 9 § vapenförord-

ningen uppräknade sammanslutningar. Kungl. Maj:t kan visserligen enligt sista stycket i nämnda paragraf förordna att även viss annan sammanslutning skall kunna få tillstånd att innehava skjutvapen, men härvid torde endast sammanslutningar av samma typ som de uppräknade kunna komma ifråga. Fråga om dispens enligt detta författningsrum för juridisk person med skyldighet att svara för verkskydd har icke i något fall underställts Kungl. Maj:ts prövning. I de fall, då sådan juridisk person skolat förvärva skjutvapen för verkskyddsändamål, ha länsstyrelserna ibland förfarit så att tillstånd att inneha vapnen meddelats någon i ledningen för företaget. Denna lösning synes emellertid stå mindre väl samman med grunderna för ifrågavarande bestämmelse i vapenförordningen.

Även i ett annat hänseende tillgodoser vapenförordningen icke civilförsvarets berättigade intressen. Vapen, som anskaffas för verkskyddsändamål, kan nämligen icke lämnas ut till verkskyddspersonalen utan särskild administrativ omgång. I princip fordras individuellt tillstånd för var och en att innehava vapen. Endast för kortare tid, högst två veckor, kan vapen utlånas utan särskilt tillstånd. I ett beredskapsläge är detta icke tillräckligt. Särskilt tillstånd torde därför som regel krävas. Då verkskyddspersonalen ej är fast utan ständigt växlar, måste en sådan tillståndsgivning bli betungande.

På grund av nu redovisade förhållanden är det nödvändigt, att bestämmelserna ändras så att icke vapenförordningens regler hindra att verkskyddet förses med den utrustning, som föreskrives i de med stöd av civilförsvarsförfattningarna upprättade planerna. Uppenbarligen kan det icke komma i fråga att i detta sammanhang inskränka verkskyddets effektivitet genom att jämka på dessa föreskrifter. Ej heller finnes anledning att undantaga vapen och ammunition från den utrustning, som ägare eller nyttjanderättshavare är skyldig att anskaffa till verkskyddet, och i stället låta staten kostnadsfritt tillhandahålla sådan materiel. Jag förordar därför att vapenförordningen ändras så att verkskyddets behov av vapen och ammunition kan tillgodoses på ett smidigt sätt.

I den inom inrikesdepartementet i anledning av civilförsvarsstyrelsens skrivelse upprättade promemorian ha de nu aktuella spörsmålen behandlats. Det föreslås att även juridisk person skall kunna få tillstånd att innehava vapen och förvärva ammunition för verkskyddsändamål samt att verkskyddspersonal utan vidare skall vara berättigad innehava vapen och få ammunition utlämnad till sig för sådant ändamål. Dessa huvudprinciper ha allmänt godtagits av remissmyndigheterna och jag har intet att erinra mot att de upptagas i vapenförordningen. Rörande den närmare utformningen av de nya bestämmelserna må följande framhållas.

Uppenbarligen bör den, som äger eller nyttjar anläggning eller byggnad, kunna få tillstånd enligt vapenförordningen att innehava de vapen, som skola finnas för verkskyddet inom anläggningen eller byggnaden enligt

fastställd specialplan för detsamma. Oberoende av vapenförordningens bestämmelser i övrigt bör detta gälla antingen vederbörande ägare eller nyttjanderättshavare är juridisk person eller ej. Är det en juridisk person, torde härvid ansvaret för vapnets och ammunitionens vård böra tillkomma företagsledaren. Tillstånd, som nu avses, bör av säkerhetsskäl kunna förbindas med särskilda villkor. Varken en enskild person, som i sin egenskap av företagare har att ombesörja verkskydd, eller den som enligt vad nyss sagts på en juridisk persons vägnar skulle ansvara för dess vapen och ammunition kan på grund av sin ställning utan vidare anses kvalificerad att omhänderha skjutvapen. I tillståndsärendet måste detta prövas. Tillstånd bör kunna göras beroende av att materielen förvaras hos civilförsvarschefen, då de ej användas för verkskyddsändamål. I vissa fall — t. ex. då företagsledaren kan antagas icke komma att personligen befatta sig med vapnen — kan det vara lämpligt att tillståndet villkoras av att annan person i ansvarig ställning inom företaget, t. ex. en filialchef, avdelningschef eller verkskyddschef, svarar för vapnets vård och vad därmed äger samband. Så kan vara fallet även om tillstånd givits åt en enskild företagare.

Skola verkskyddsvapen omhänderhavas av annan än civilförsvarschef, böra garantier finnas för att de icke åtkommas av obehöriga. De böra förvaras på inbrottssäker plats. Nycklar få icke komma på avvägar. Närmare bestämmelser om förvaring och kontroll därav torde böra meddelas av civilförsvarsstyrelsen. Vid tillstånd kan det vara lämpligt att stadga det villkoret att dessa bestämmelser iakttagas.

Att villkor sålunda skola kunna fästas vid tillstånd av förevarande slag bör framgå av vapenförordningen, men enligt min mening finnes ej anledning att i förordningen ange vilka villkor som kunna komma i fråga. Förhållandena äro så skiftande att tillståndsmyndigheterna böra ha frihet att uppställa de individuella villkor, som anses påkallade.

Enligt vapenförordningens nu gällande lydelse kunna som nyss nämnts vissa juridiska personer få tillstånd att innehava skjutvapen. I 12 § 3 st. stadgas, att styrelse för sammanslutning, som äger inneha vapen, har att utöva kontroll över innehavet och över vapnets behöriga förvaring. Samma skyldighet bör åvila styrelse för aktiebolag el. dyl. som fått tillstånd att innehava vapen för verkskyddsändamål.

Det ligger i sakens natur att verkskyddspersonal skall kunna få vapen upplåtna till sig. Med hänsyn till vapenförordningens bestämmelser om upplåtelse av vapen, torde emellertid uttrycklig föreskrift därom böra införas i förordningen. Frågan uppstår då huruvida tillräckliga garantier finnas för den allmänna medborgerliga pålitligheten hos den verkskyddspersonal, som avses skola använda vapen, så att föreskriften kan göras generell för denna personalgrupp. Härvid är att märka, att vapnen icke skola sättas i händerna på var och en som är inskriven i verkskyddet. Blott den kommer i fråga, som tillhör ordnings- och bevakningstjänsten och har

en sådan befattning där att han enligt specialplanen för verkskyddet skall vara utrustad med skjutvapen. En prövning ur nyss angiven synpunkt av varje man inom verkskyddet med sådan placering är uppenbarligen nödvändig och bör alltid göras. Under sådana förhållanden torde det icke ingiva betänkligheter att den, som prövats och godkänts för denna speciella tjänstgöring, utan särskilda formaliteter anförtros skjutvapen. Det vapen, som han skall bära i sin tjänst, bör därför kunna upplåtas till honom utan särskilt tillstånd enligt vapenförordningen. Han bör dock icke äga innehava vapnet i vidare utsträckning eller under längre tid än som oundgängligen erfordras för tjänstens behov.

Vid konstruktionen av de erforderliga undantagsbestämmelserna i vapenförordningen måste beaktas att upplåtelsen av vapnet till vederbörande kan ske på olika sätt. Vapnet kan sålunda upplåtas till honom för verkskyddsändamål från den som är skyldig anordna verkskyddet och som i denna egenskap fått tillstånd att innehava skjutvapen. Det kan också tänkas att kronan eller civilförsvares- eller polismyndighet upplåter vapen till honom, om företagaren icke fullgjort sin skyldighet att anskaffa vapen. Kronan och de angivna myndigheterna kunna med stöd av 41 § 2 mom. vapenförordningen i dess nuvarande lydelse utan formaliteter upplåta skjutvapen till person tillhörande bl. a. civilförsvaresväsendet, om denne enligt utfärdade föreskrifter är skyldig att innehava vapnet för tjänsten. Varje upplåtelse för verkskyddsändamål till den, som är inskriven i verkskyddets bevakningstjänst med skyldighet att bära skjutvapen, bör emellertid kunna ske lika enkelt. Stadgandet torde därför bära kompletteras så att det avser även upplåtelse från den som svarar för verkskyddet.

Som nyss antyddes bör endast upplåtelse för verkskyddsändamål kunna ske på detta formlösa sätt. Endast i undantagsfall torde verkskyddspersonalen därför med stöd av en sådan bestämmelse vara berättigad inneha skjutvapen för längre tid. När civilförsvaresberedskap ej råder torde detta vara helt uteslutet. Då bör upplåtelse ske endast för viss övning (utbildning) inom verkskyddets ram och vapnet omedelbart återställas efter övningens slut. Anvisningar i syfte att säkerställa att skjutvapen icke innehaves av civilförsvarspliktig i denna ordning annat än då det oundgängligen kräves för verkskyddsändamål torde bära utfärdas av civilförsvarestyrelsen. Vid tillstånd för företag att innehava skjutvapen för verkskyddets behov bör knytas det villkoret att dessa bestämmelser noggrant följas.

Jag vill emellertid i detta sammanhang framhålla, att hinder i och för sig givetvis icke möter att, om särskilda skäl finnas, länsstyrelsen på ansökan beviljar tillstånd för någon att innehava skjutvapen som han eljest endast skulle kunna få upplåtet till sig för verkskyddsändamål. I speciella fall kan ett företags bevakningspersonal behöva vara utrustad med vapen även i fredstid.

Jag övergår härefter till frågan om förvärv av ammunition för verkskyd-

dets behov. I 25 § vapenförordningen finnas bestämmelser om rätt för de juridiska personer, som enligt nuvarande ordning kunna inneha skjutvapen, att få tillstånd att förvärva ammunition. Verkskyddets ammunitionfråga synes lämpligen kunna lösas genom en hänvisning till detta författningsrum. I samma paragraf finnas också bestämmelser om kontroll från styrelsen för sammanslutningen över dess innehav av ammunition m. m. och om rättighet att utan tillstånd av offentlig myndighet utlämna ammunition till medlem av sammanslutning. Om verkskyddspersonal, som skall utrustas med vapen, i detta hänseende likställes med sådan medlem löses också på ett smidigt sätt frågan om verkskyddspersonalens förseende med ammunition. Utlämnande av ammunition kan enligt paragrafen ske endast för övnings- eller tävlingsskjutning. För verkskyddets del bör utlämnande kunna ske för verkskyddsändamål i allmänhet. Vidare synes av säkerhetsskäl bestämmelserna i 26 § om förvaring av ammunition böra äga tillämpning på ammunition som innehaves av den som är skyldig organisera verkskydd, givetvis dock endast såvitt angår ammunition, som förvärvats för verkskyddets behov.

De i detta avsnitt upptagna frågorna torde lagtekniskt bäst lösas genom omarbetning av vissa delar av 41 § vapenförordningen. 1 mom. torde därvid böra kvarstå oförändrad. Bestämmelser om tillstånd för den, som är skyldig anordna verkskydd, att inneha vapen och förvärva ammunition för verkskyddsändamål böra lämpligen införas i 2 mom., såvitt rör ammunition genom hänvisning till 25 §. På grund av verkskyddets lokala karaktär bör dock tillstånd givas av myndighet i den ort, där anläggningen eller byggnaden är belägen. Genom hänvisningar till 12, 25, 26 och 36 §§ göras vissa säkerhets-, kontroll- och strafföreskrifter tillämpliga. Nuvarande 2 mom. betecknas såsom 3 mom. och ändras i syfte att möjliggöra upplåtelse utan formaliteter till verkskyddspersonal. Slutligen övergår nuvarande 3 mom. till ett nytt 4 mom. med viss redaktionell jämkning föranledd av paragrafens omdisponering.

Författningsändringarna torde böra träda i kraft den 1 juli 1952.»

Prövningen av ansökningar om tillstånd att innehava skjutvapen.

Med hänsyn till de yrkanden som framställts i den i anledning av propositionen väckta motionen skall här något redogöras för innehållet i ovan berörda av Kungl. Maj:t den 25 november 1949 fastställda föreskrifter och anvisningar rörande tillämpningen av vapenförordningen.

I fråga om prövningen av ansökningar om tillstånd att inneha skjutvapen anföres till en början beträffande de personliga kvalifikationerna, att som allmän fordran bör uppställas, att sökanden är känd för pålitlighet och laglydnad, är omdömesgill och eljest lämplig att anförtros innehav

av skjutvapen samt att lämplighetsprövningen även bör avse sökandens färdighet i att handha det vapen han önskar förvärva.

Vidare anföres bl. a. följande.

Behovsprövningen måste merendels bli beroende av omständigheterna i det särskilda fallet. Vissa allmänna riktlinjer för prövningen må dock angivas. Behov av skjutvapen i vapenförordningens mening föreligger om någon för utövande av visst yrke eller viss tjänst (t. ex. nattvakt, yrkesjägare) behöver ha tillgång till skjutvapen. För jakt såsom sport eller för övnings- eller tävlingsskjutning eller dylikt kan även ett berättigat intresse finnas att inneha vapen.

Beträffande jaktvapen bör som regel fordras, att sökanden har tillgång till jaktmarker. Detta innebär dock icke att sökanden själv skall äga eller arrendera jaktmarker. Kravet bör anses uppfyllt även därigenom att vederbörande är medlem i sammanslutning, som äger jakträtt inom visst område, eller har tillåtelse att mera stadigvarande jaga på annans marker. Även den som visar att han är inbjuden att delta i jakt på annans marker bör i vissa fall kunna erhålla tillstånd att inneha skjutvapen.

Hänsyn bör även tagas till jaktmarkernas storlek och beskaffenhet. I fråga om vapen med större skottvidd, t. ex. älgstudsare, bör sålunda som regel krävas större jaktmarker än beträffande t. ex. ett hagelgevär. Fordran på innehav av viss minimiareal bör dock icke uppställas.

Ansökan om tillstånd att förvärva skjutvapen för jakt inom tätbebyggt område bör som regel avslås. Om syftet med förvärvet är att hålla efter skadedjur i större trädgårdar, fruktodlingar, plantskolor, renhållningsverk, slakterier e. d., kan dock tillstånd undantagsvis beviljas, under förutsättning att risk ej föreligger för att människor eller egendom därvid skadas. Vid prövning av dylika ansökningar böra stränga fordringar uppställas i fråga om sökandens allmänna lämplighet att inneha skjutvapen.

Målskjutning bör i allmänhet äga rum i det statskontrollerade, frivilliga skytteväsendets eller därmed enligt 9 § vapenförordningen likställda organisations regi. Medlemskap i sådan sammanslutning bör därför som regel fordras för tillstånd att förvärva målskjutningsvapen. Vidare bör i allmänhet krävas, att sökanden sedan någon tid tillbaka aktivt deltagit i vederbörande organisations skjutövningar. — — —

Tillstånd att förvärva pistol eller dylikt vapen bör meddelas endast då ett verkligt kvalificerat behov föreligger. Sådant tillstånd kan — under förutsättning att vederbörande uppfyller de personliga förutsättningarna — beviljas nattvakter och andra, som fullgöra bevakningstjänst och härvid ha behov av pistol eller revolver, samt personer, som i tjänsten ha hand om stora penningbelopp eller värdefulla handlingar, såsom bankkassörer, industrichefer, likaså befälhavare på fartyg, som gå i regelbunden utländsk trafik, samt i vissa fall den som för sin personliga säkerhet har ett särskilt starkt behov av dylikt vapen.

Utskottet.

Genom propositionen avses att i arbetsbesparande syfte överflytta frågor om tillstånd att inneha hagelgevär från länsstyrelserna till de lokala polismyndigheterna. Vidare föreslås särskilda regler för att möjliggöra för dem,

som enligt civilförsvarsförfattningarna skola anordna verkskydd eller tjänstgöra inom sådant, att förvärva och inneha vapen och ammunition.

Motionären har tagit de i propositionen föreslagna ändringarna i vapenförordningen till utgångspunkt för sina yrkanden, i första hand att det i vapenförordningen måtte klart utskrivs att licensgivningen skall prövas endast med hänsyn till den sökandes lämplighet att inneha vapen ur demokratisk försvarssynpunkt och icke avse jakt och i andra hand, att därest vapenförordningen även i fortsättningen avses omfatta jaktlagen, förordningen måtte upphävas.

Vad först angår motionärens hemställan vill utskottet erinra om att vapenförordningen avser alla sorters vapen med vilka kulor, hagel eller andra projektiler kunna utskjutas medelst krutladdning eller annat drivmedel liksom sådana apparater eller anordningar, vilka beträffande verkan och ändamål äro jämförliga med nyssnämnda vapen. Redan den omständigheten att vapenförordningen avser andra vapen o. d. än sådana som användas för jakt ger vid handen att förordningen icke såsom motionären anfört skall betraktas som ett komplement till jaktlagen. Av förordningen framgår med all önskvärd tydlighet att dess huvudsyfte är att hindra missbruk av skjutvapen. Detta har också departementschefen inledningsvis understrukt i propositionen. Ovan berörda föreskrifter och anvisningar rörande tillämpningen av vapenförordningen anger klart att prövningen av ansökningar om tillstånd att inneha skjutvapen i första hand skall ta sikte på den sökandes personliga kvalifikationer, i det att denne skall vara känd för pålitlighet och laglydnad samt vara omdömesgill och eljest lämplig att anförtros innehav av skjutvapen. För övrigt anser utskottet att det, såsom vidare anges i nämnda föreskrifter och anvisningar, är lämpligt att för innehav av jaktvapen som regel fordras att sökanden har tillgång till jaktmarker.

I fråga om den föreslagna decentraliseringen av ärenden om hagelgevär har utskottet ej funnit anledning till erinran särskilt som decentraliseringen, såsom besparingsutredningen och departementschefen anfört, ur säkerhetssynpunkt icke kan anses innebära någon försämring i förhållande till vad som nu gäller.

Vidkommande verkskyddets vapen och ammunition har i propositionen särskilt betonats vikten av att vapnen förvaras på betryggande sätt, att den allmänna medborgerliga pålitligheten hos den verkskyddspersonal, som avses skola använda vapen, omsorgsfullt prövas och att, när civilförsvarsberedskap ej råder, vapnen icke utlämnas annat än för viss övning inom verkskyddets ram. Departementschefen har sålunda uttalat, att tillstånd att inneha vapen för verkskyddsändamål bör kunna göras beroende av att materielen förvaras hos civilförsvarschefen, då de ej användas för verkskyddsändamål, och att, om vapnen skola omhänderhas av annan än civilförsvarschef, det kunde vara lämpligt att stadga det villkoret att de när-

mare bestämmelser iakttagas om förvaring på inbrottssäker plats m. m., som böra meddelas av civilförsvarsstyrelsen. Vidare har departementschefen anfört, att anvisningar i syfte att säkerställa att skjutvapen icke innehas av civilförsvarspliktig annat än då det oundgängligen kräves för verkskyddsändamål torde böra utfärdas av civilförsvarsstyrelsen och att vid tillstånd att inneha skjutvapen för verkskyddets behov bör knytas det villkoret att dessa bestämmelser noggrant följas. Utskottet vill understryka vikten av att tillstånd i erforderlig utsträckning förbindes med sådana villkor och att den ovan angivna prövning av varje man i verkskyddet som skall vara utrustad med vapen alltid göres.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med avslag å motionen II: 517, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen vid granskning av det vid förevarande proposition, nr 101, fogade förslaget till förordning om ändring i vapenförordningen den 10 juni 1949 (nr 340) ej funnit skäl att göra andra uttalanden än utskottet i förevarande utlåtande upptagit.

Stockholm den 6 maj 1952.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Branting, Ahlkvist, Olofsson, Lodenius, Lindblom, fru Sjöström-Bengtsson och herr Herbert Hermansson*;

från andra kammaren: herrar Rylander, Hedlund i Östersund, Olsson i Mellerud, Lindberg, Johnsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka*, Östlund och Jacobsson i Sala.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.